

Propozycje usprawnienia systemu edukacji zawodowej w Polsce:

1. Wprowadzenie obowiązku zatrudniania profesjonalnych doradców zawodowych w gimnazjach.

Uczniowie kończący gimnazjum stoją przed trudnym wyborem zawodu i szkoły. Wybór ten powinien być świadomy i podyktowany wieloma zależnościami. Z tego względu konieczne jest udzielenie profesjonalnego wsparcia w zakresie doradztwa zawodowego. Zgodnie z obowiązującymi przepisami dyrektorzy nie mają obowiązku zatrudniania doradców zawodowych, a w wielu miejscach w kraju, w szczególności w mniejszych miejscowościach, istnieje ogromny problem z dotarciem dobrze przygotowanych do tego zadania specjalistów.

Zatrudnienie profesjonalnych doradców zawodowych bezpośrednio w gimnazjach, ich indywidualne podejście do poszczególnych uczniów i pomoc w dokonaniu właściwego wyboru zawodu przyczyni się do wyeliminowania wielu niewłaściwych wyborów, które miały miejsce w przeszłości i występują obecnie.

2. Przyspieszenie procedur związanych z wprowadzeniem nowych zawodów.

Mając na względzie adekwatność kształcenia do potrzeb rynku pracy, który rozwija się bardzo dynamicznie, zasadne wydaje się wprowadzenie procedur umożliwiających szybkie wprowadzanie nowych zawodów do klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, tak aby szkoły mogły szybko uruchamiać kierunki kształcenia i przygotowywać kadrę dla rozwijającego się rynku pracy. W obowiązującym stanie prawnym wniosek o wprowadzenie nowego zawodu złożony w ministerstwie czeka zbyt długo mimo, iż jest poparty uzasadnieniem wskazującym na potrzebę kształcenia w danym zawodzie i zapotrzebowaniem ze strony rynku pracy. Obecnie aktualizacje klasyfikacji zawodów odbywają się co 2-3 lata, dlatego proponujemy wprowadzenie nowych procedur przyspieszających te działania. Byłoby dobrze, gdyby uruchomienie kierunku kształcenia było możliwe w okresie nie dłuższym niż rok od momentu zgłoszenia takiej potrzeby.

3. Wprowadzenie tytułu pomocnika czeladnika.

Do nauki rzemiosła zgłasza się wiele osób, które uczą się w szkołach specjalnych i jednocześnie realizują przygotowanie zawodowe w oparciu o umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego. Środowisko rzemieślnicze angażuje się w naukę zawodu powyższej grupy, pragnąc im pomóc w znalezieniu swojego miejsca na rynku pracy. Z opinii mistrzów szkolących wynika, że są to sumienni i oddani pracownicy, którzy manualnie bardzo dobrze wykonują proste zadania zawodowe. Pracodawcy przyjmujący do pracy takich pracowników poświęcają im zdecydowanie więcej czasu, aby nauczyć ich zawodu i na zakończenie nauki kierują na egzamin czeladniczy. Wtedy uwidacznia się bariera, której niektórzy kandydaci na czeladników nie

mogą przejść, w konsekwencji czego nie zdają egzaminu czeladniczego. Bez dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji zawodowych osoby te mają trudności w znalezieniu zatrudnienia, a pracodawcy, którzy szkolili ich nie mają możliwości ubiegania się o wypłatę dofinansowania kosztów kształcenia.

Z tego względu od wielu lat środowisko rzemieślnicze proponuje wprowadzenie do systemu szkolnictwa zawodowego tytułu „pomocnika czeladnika”. Mimo iż pomysł zrodził się kilkanaście lat temu wciąż pozostaje w sferze projektów. Proponujemy wprowadzenie tytułu „pomocnik czeladnika” jako najniższego stopnia kwalifikacji zawodowych, który mogłaby uzyskać osoba zdająca egzamin z zawodu o obniżonym zakresie wymagań w porównaniu do egzaminu czeladniczego. Proponowane rozwiązanie umożliwiłoby osobom o mniejszych predyspozycjach fizycznych i intelektualnych zdobycie tytułu zawodowego w węższym zakresie niż tytuł czeladnika.

4. Wprowadzenie na listę zawodów szkolnictwa zawodowego zawodów rzemieślniczych, w których możliwa jest nauka u pracodawców - rzemieślników.

Obecnie wykaz zawodów, w których może być realizowana nauka zawodu młodocianych pracowników u pracodawców – rzemieślników zawiera 124 zawody obejmujące klasyfikację zawodów i specjalności rynku pracy. Spośród powyższej grupy 47 zawodów należy do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego. W zawodach tych w przeważającej większości realizowana jest obecnie nauka zawodu. Sytuacja ta spowodowana jest faktem, iż zawody te należą do najbardziej popularnych, ale również ze względu, że w pozostałych zawodach nie ma możliwości realizacji doksztalcenia teoretycznego w zasadniczej szkole zawodowej.

Znanych jest wiele przypadków, w których pomimo wstępnego zainteresowania nauką wybranego zawodu, najbardziej zgodnego z indywidualnymi zdolnościami ucznia, rodzice wraz z dziećmi zmieniają zdanie i wybierają naukę innego zawodu. Decyzja ta spowodowana jest najczęściej chęcią zdobycia wykształcenia co najmniej na poziomie zasadniczym. Sytuacja ta przyczynia się do braku przyływu młodych wykwalifikowanych pracowników w wielu przedsiębiorstwach i doprowadza do zanikania zawodów. Faktem jest, iż niejednokrotnie dotyczy to rzadko występujących zawodów, ale również trzeba pamiętać, że potrzebnych, w których istnieje możliwość zrealizowania się na rynku pracy. Jesteśmy przekonani, iż poprzez umożliwienie realizacji doksztalcenia teoretycznego w zasadniczej szkole zawodowej we wszystkich zawodach rzemieślniczych, zapewnimy obywatelom naszego kraju możliwość korzystania z usług wykwalifikowanych, dobrych fachowców z różnych branż, zarówno w zawodach popularnych jak i unikatowych.

5. Wprowadzenie organizacji nauki zawodu w systemie tydzień nauki w szkole – tydzień na stanowiskach pracy.

W przeważającej większości organizacja nauki zawodu oparta jest na systemie 40 godzinnego tygodnia pracy i podziale czasu na dni przeznaczone na doksztalcenie teoretyczne w zasadniczej szkole zawodowej oraz dni

praktycznej nauki zawodu realizowanej na stanowisku pracy u pracodawcy. W nielicznych przypadkach organizacja nauki zawodu odbywa się w systemie tydzień w szkole – tydzień na stanowiskach pracy.

System ten jest wydajniejszy, gdyż umożliwia efektywne zaplanowanie czasu pracy młodocianego pracownika, stwarzając okazję do wykonywania wielu zadań i systematycznego ćwiczenia wybranych czynności. Szczególnie istotne jest to w odniesieniu do zawodów związanych z długimi cyklami procesów technologicznych, gdyż w tym przypadku istnieje większa możliwość poznania i wykonywania po kolei wszystkich czynności zawodowych. Taka organizacja nauki zawodu zapewnia pracodawcy stworzenie lepszych warunków do nauki zawodu oraz kształtowania u młodocianych pracowników postaw i kompetencji osobistych pożądanych w pracy.

6. Wprowadzenie regulacji umożliwiających realizację kursów doszkalcających w klasach wielozawodowych zasadniczych szkół zawodowych w formie e-learningu.

Pracownicy młodociani uczący się w zasadniczych szkołach zawodowych w klasach wielozawodowych są kierowani przez pracodawcę na doszkalcanie teoretyczne z zakresu przedmiotów zawodowych do ośrodków doszkalcania i doskonalenia zawodowego przez okres 4 tygodni w każdej klasie. Ze względu, iż ta forma przygotowania zawodowego z punktu widzenia zarówno zawodowego, jak i edukacyjnego nie jest dobra, proponujemy wprowadzenie możliwości realizacji przedmiotowego doszkalcania również w formie e-learningu. Wymaga to zmiany w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych oraz stosownego uregulowania w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Wprowadzenie realizacji doszkalcania teoretycznego z zakresu przedmiotów zawodowych w szkolnych pracowniach informatycznych pod nadzorem nauczycieli w formie e-learningu, zapewniłoby realizację równocześnie teoretycznego przygotowania zawodowego w macierzystej szkole oraz kształcenia praktycznego u pracodawcy. Rozwiązanie to umożliwiłoby realizację przygotowania zawodowego w każdym tygodniu w czasie trwania roku szkolnego, co zapewniłoby systematyczne przyswajanie wiedzy i możliwość jej zastosowania na bieżąco podczas zajęć praktycznych. Ponadto forma ta byłaby mniej kosztowna od doszkalcania w ośrodkach i nie odrywałaby młodocianego pracownika na kilka tygodni od miejsca pracy i nauki teoretycznej.

7. Wprowadzenie regulacji umożliwiających wydawanie świadectw ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej osobom, które ukończyły szkołę przed 1999 r.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami osoby, które ukończyły doszkalcanie teoretyczne w zasadniczej szkole zawodowej przed 1999 r., ale nie otrzymały świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej ze względu na fakt, iż nie dostarczyły dokumentu potwierdzającego zdanie egzaminu czeladniczego, nie mają obecnie możliwości uzyskania w/w świadectwa.

Sprawa ta dotyczy dwóch grup osób:

- a) młodocianych pracowników, którzy ukończyli doksztalcanie teoretyczne w zasadniczej szkole zawodowej oraz praktyczną naukę zawodu u rzemieślnika, zdali egzamin czeladniczy, ale do dziś nie złożyli w zasadniczej szkole zawodowej dokumentu potwierdzającego zdanie w/w egzaminu i w konsekwencji tego do dziś nie uzyskali świadectwa ukończenia szkoły;
- b) młodocianych pracowników, którzy ukończyli doksztalcanie teoretyczne w zasadniczej szkole zawodowej oraz praktyczną naukę zawodu u rzemieślnika, ale nie przystąpili do egzaminu czeladniczego, tym samym nie przedstawili dokumentu potwierdzającego zdanie egzaminu czeladniczego i nie uzyskali świadectwa ukończenia szkoły.

Istniejąca luka prawna powinna być naszym zdaniem niezwłocznie usunięta, gdyż jej istnienie powoduje różne sposoby postępowania zasadniczych szkół zawodowych, które po przedstawieniu dowodu zdania egzaminu czeladniczego przez osoby, które kończyły szkołę przed 1999 rokiem w jednych przypadkach wydają świadectwo ukończenia szkoły, a w innych nie.

Sytuacja ta dotyczy wielu osób i jest dla nich krzywdząca. Osoby te pomimo zakończenia całego procesu kształcenia, tj. ukończenia doksztalcania teoretycznego w szkole zawodowej i zdania egzaminu z nauki zawodu, nie mogą otrzymać świadectwa ukończenia szkoły.

Trzeba tu mieć na względzie również sytuację zawodową tych osób, która niejednokrotnie przekłada się na sytuację życiową. W dzisiejszych czasach brak świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej jest przyczyną marginalizacji, problemów w uzyskaniu pracy, niższego wynagrodzenia, a także w przypadku chęci podnoszenia kwalifikacji zawodowych narzuca konieczność złożenia dodatkowego egzaminu. Nadmieniamy tu, iż jednym z warunków dopuszczenia do egzaminu mistrzowskiego jest posiadanie świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej.

Uważamy, że błąd powstały podczas tworzenia przepisów w dawnych latach wynikający z braku sformułowania odpowiednich zapisów umożliwiających uzyskanie świadectwa ukończenia szkoły zawodowej w terminie późniejszym w odniesieniu do tej grupy osób, nie może wpływać na niesprawiedliwe traktowanie obywateli w naszym kraju.

8. Wprowadzenie regulacji umożliwiającej zawieranie umów o pracę w celu przygotowania zawodowego z osobami, które ukończyły w danym roku gimnazjum i mają ukończony 18 rok życia.

Do organizacji rzemieślniczych trafia wiele osób, których dotknęły niepowodzenia edukacyjne skutkujące powtarzaniem klasy w szkole podstawowej lub/i gimnazjum i upatrują w rzemiośle jedyną dla siebie szansę

funkcjonowania w przyszłości na rynku pracy. Osoby te ukończyły 18 rok życia i w świetle aktualnych uregulowań prawnych nie mają możliwości podjęcia nauki zawodu w systemie dualnego kształcenia w oparciu o umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego. Problem ten dotyczy 2 grup:

- a) osób, które ukończyły przyuczenie do wykonywania określonej pracy, kończąc jednocześnie gimnazjum i skończyły 18 rok życia w trakcie w/w przyuczenia;
- b) osób, które ukończyły gimnazjum i 18 rok życia (nie realizowały przyuczenia do wykonywania określonej pracy, ale powtarzały klasy w szkole podstawowej lub/i gimnazjum lub uczęszczały do technikum albo liceum, a szkoła okazała się niewłaściwym wyborem i chciałyby podjąć naukę zawodu w rzemiośle).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zawarcie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego możliwe jest z osobami, które są młodociane, czyli pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, ukończyły gimnazjum oraz posiadają zdolność do wykonywania zawodu potwierdzoną zaświadczeniem wydanym przez lekarza medycyny pracy. W powyższych obu przypadkach prawo nie przewiduje możliwości zaliczenia ukończonego przyuczenia do wykonywania określonej pracy do okresu nauki i kontynuacji nauki zawodu przez osobę pełnoletnią oraz rozpoczęcia nauki zawodu przez osobę pełnoletnią, która w wyniku doznanych niepowodzeń nigdy nie miała możliwości podjęcia tej nauki. Uważamy, iż w obu powyższych przypadkach prawo działa na niekorzyść tych osób i zamyka drogę do zdobycia rzemieślniczych kwalifikacji zawodowych oraz zaistnienia na rynku pracy.

9. Upowszechnianie przez resort edukacji w pełnym zakresie informacji dotyczących kształcenia zawodowego i systemu potwierdzania kwalifikacji zawodowych, tj. z uwzględnieniem działalności oświatowej rzemiosła – kształcenia w systemie dualnym oraz potwierdzania kwalifikacji zawodowych i uzyskania świadectwa czeladniczego i dyplomu mistrzowskiego.

Środowisko rzemieślnicze odczuwa marginalizację i brak docenienia działań podejmowanych przez organizacje – prowadzonego przygotowania zawodowego u pracodawców – rzemieślników oraz potwierdzania kwalifikacji zawodowych przez Izby Rzemieślnicze zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 września 2012 r. w sprawie egzaminu czeladniczego, egzaminu mistrzowskiego oraz egzaminu sprawdzającego, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1117).

Przebieg konferencji organizowanych przez resort edukacji, informacje na stronach internetowych resortu, a przede wszystkim sposób przedstawienia informacji o zmienionym systemie edukacji zawodowej, gdzie pomija się informacje o przygotowaniu zawodowym w rzemiośle oraz potwierdzaniu kwalifikacji zawodowych przed Komisjami Egzaminacyjnymi Izb Rzemieślniczych, budzą duże zastanowienie czy odpowiedzialne za oświatę zawodową organy w Polsce – Ministerstwo Edukacji Narodowej, Departament Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego oraz Krajowy Ośrodek Edukacji Zawodowej i Ustawicznej prowadzą działania dla dobra wszystkich obywateli i wszystkich gestorów oświaty zawodowej?

Izby Rzemieśnicze w całej Polsce, obok Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych są jedynymi instytucjami uprawnionymi do potwierdzania kwalifikacji zawodowych. Należy przy tym zauważyć, iż w Izbach Rzemieśniczych istnieje możliwość potwierdzenia kwalifikacji zawodowych w zawodach, których w ofercie nie mają Okręgowe Komisje Egzaminacyjne. Tym samym organizacje rzemiosła stanowią jedno z bardzo ważnych ogniw funkcjonującego w Polsce systemu egzaminów zawodowych, współtworząc i doskonale uzupełniając go. Z tego względu nie potrafimy zrozumieć, dlaczego w działaniach informacyjnych organizowanych z inicjatywy Ministerstwa Edukacji Narodowej pomija się funkcjonowanie dobrego i sprawdzonego systemu kształcenia i potwierdzania kwalifikacji zawodowych w rzemiośle.